

דף ו'

ר' שישא בר"א א' שמתברר שלא כפרו על מה שבאו להביא קרבן אחר, האם כפרו על החטא שהופרשו עליו, או שלא כפרו על מה שבאו? אמר רב שישא בנו של רב אידי, מסתבר שלא כיפרו. שאם לא כן, למה הוא צריך להביא קרבן נוסף?⁷⁷ שואלת הגמרא, אם לא כיפרו למה מקריבים את הקרבן?⁷⁸ אמר רב אשי, שלרב שישא בנו של רב אידי היה קשה על השני ולא על הראשון. שאם נאמר שלא כיפרו, מקריבים את הקרבן שחשב בו שלא לשמו מכח לשמו, מפני שמתחילתו הוא הוקדש לשמו, והקרבן השני בא לכפר על החטא, עולה מכפרת על עשה ואשם על אשמו. אבל אם נאמר שכפרו על מה שבאו למה השני בא? ולכן מסתבר שלא כיפרו.

הספק אם עולה מכפרת על עשה שאחר הפרשה הגמרא הסתפקה, האם עולה⁷⁹ מכפרת גם על עשה שלאחר הפרשה או לא? האם כמו שחטאת אינה מכפרת אלא על שגגת כרת שקודם הפרשה⁸⁰, אף עולה אינה מכפרת אלא על עשה שקודם הפרשה. או שעולה אינה דומה לחטאת שחייב להביא קרבן חטאת על כל חטא וחטא. וכמו שעולה אחת מכפרת על כמה מצוות עשה⁸¹, היא מכפרת גם על עשה שאחר הפרשה⁸².

עשה לסמיכה שיירי מצוה כאילו לא כיפר וכיפר ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו על הכתוב: "וְסִמֵּן יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֶלֶה וְנִרְצָה לוֹ לְכִפֹּר עָלָיו" האם סמיכה מכפרת?, הלא אין כפרה אלא בדם, שנאמר:

77 תוס' שואלים שיש קרבנות שאדם מתנדב ומביא זא"ז מיד אפ' שהראשון שנע' לשמו כיפר. וי"ל שהק' למה חייב להביא את השני. וא"ת אולי השני בא לכפר על מחשבת שלא לשמם. ואולי י"ל שהמחשבה תלויה בעובד והקרבן לא מכפר אלא על הבעלים. ונראה שדייק מאשם שאינו בא נדבה. תוס'.

78 צ"ע שהיא ק' ר"ל אם כשירין ירצו ואם אינן מרצין למה באין. תוס'.

79 סתם עולה שנשחטה לשמה.

80 שכתוב "או הודע אליו חטאתו אשר חטא".

81 שהרי לא חייב הכתוב להביאו שתחייב על כל עשה ועשה אלא דורון בעלמא וכתוב ונרצה לו מלמד שנתרצה להקדוש ברוך הוא (בת"כ פ' ויקרא) אלמא כולן נתכפרו. רש"י.

82 ויש לומר שכיון שאבד וקרב אחר תחתיו התברר שהפרשתם לא היתה הפרשה עד רגל אחר כשישחטו אותו. תוס'

”כִּי הָדָם הוּא בִּנְפֹשׁ יְכִפֵּר”⁸³? אלא מה תלמוד לומר ”וְסִמֵּן” ”וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר” שאם ’עשאה לסמיכה שירי מצוה’, שהסמיכה לא נחשבה בעיניו ולא עשה אותה, מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכיפר. מהו כיפר ומהו לא כיפר? שכיפר על העשה שקודם הפרשה, ולא כיפר על העשה של סמיכה שהוא עשה שלאחר הפרשה. אמר רבא, אין להביא ראיה מעשה של סמיכה, מפני שכל זמן שלא שחט הוא מצווה לסמוך, וכל זמן שלא שחט לא עבר על העשה. ועובר עליו רק לאחר שחיטה, ובזה לא היה ספק כלל אם העולה מכפרת על עשה שאחר שחיטה⁸⁴.

רע”א אם נתן כפר לא נתן לא כיפר ר”י ב”נ או’ שיירי מצוה הם
 אמר רב הונא בר יהודה לרבא, אפשר לומר שהכוונה שהבעלים כיפר על כל עשה שבידו וניצל מן היסורים, אבל לא כיפר ולא עשה מצוה מן המובחר לנחת רוח לקונו. כמו ששנינו במשנה, נאמר: ”וְהִנּוּתָּר בְּשִׁמְן אֲשֶׁר עַל פֶּה הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל רֹאשׁ הַמִּטְהָר וְכִפֵּר עָלָיו הַכֹּהֵן לְפָנֵי ה’”⁸⁵, אם נתן את שיירי השמן על ראש המצורע כיפר, ואם לא נתן לא כיפר, דברי רבי עקיבא. רבי יוחנן בן נורי אומר, שיירי מצוה הן⁸⁵, בין ניתן בין שלא ניתן כיפר ומעלים עליו כאילו לא כיפר. ואי אפשר לומר שהכוונה שצריך להביא קרבן אחר, שהרי רבי יוחנן בן נורי אומר שבין ניתן בין לא ניתן כיפר! אלא, שהאדם כיפר על עונו, אך לא עשה מצוה מן המובחר לנחת רוח לקונו. וכן נאמר כשעשה את הסמיכה כשיירי מצוה. ואומרת הגמרא ששם כיפר הוא מתן בהונות, לא כיפר מתנות הראש^{86 87}.

רש”א שיעיר עצרת באים לכפר על טו’ מקדש וקדשיו
 אמר רבי שמעון כבשי עצרת למה באין לכפר? שואלת הגמרא, והרי כבשי עצרת הם שלמים⁸⁸? אלא ששאל על

83 בפרק תמיד נשחט אמרו כל כמה שהכהנים לא אוכלים בשר אינו מכפר ”ואכלו אותם אשר כופר בהם” מלמד שהכהנים אוכלין בשר ובעלים מתכפרים. אבל עיקר הכפרה היא בדם. תוס’.

84 בסוף הסוגיא רבי ירמיה הסתפק אפילו לאחר שחיטה. תוס’.

85 שכ’ ”והנותר” והוא כשפיכת שיירי הדם של חטאת שלא מעכבת. רש”י.

86 ויביא לוג שמן אחר ויתן את מתנות הראש. ולר’ עקיבא צריך שיתחיל בבהונות. רש”י.

87 תוס’ שואלים על רש”י שבפ’ הוציאו לו משמע שלכו”ע מתנות הראש לא מעכבות ואפילו נשפך הלוג. וצ”ל ששם הפירוש הוא מתנות הראש לא מעכבי שכיון שקיבל מדם האשם ומן השמן על הבהונות אינו קנקראי עוד מחוסר כפורים, אלא מותר לאכול בקדשים וליכנס למקדש. שגם מתן שמן נקרא קרבן, כמה שא’ בפרק ב”ש ”לכל קרבנם” לרבות לוג שמן של מצורע. ולכן לכל הפחות צריך ליתן על הבהונות קודם שיהא מותר בקדשים. תוס’.

88 הרי כבשי עצרת הם חובה לשתי הלחם שבאים להתיר את החדש במקדש. רש”י.

שני השעירים שמביאים בשבועות⁸⁹, למה הן באים? לכפר על טומאת מקדש וקדשיו. ולמה מביאים את השני, הרי כבר נזרק דמו של ראשון? לכפר על טומאה שארעה בין זה לזה. אמור מעתה, ראויין היו ישראל להקריב קרבנותיהן בכל עת ובכל שעה אלא שחיסך הכתוב⁹⁰. והרי טומאה שאירעה בין זה לזה הוא עשה⁹¹ שלאחר הפרשה, שהרי השעירים הופרשו מאתמול. ושנינו שהשעיר השני מכפר עליה, מכאן שקרבן מכפר על עשה שאחר הפרשה!. דוחה הגמרא, שאם הפרישו את שני השעירים בבת אחת, אין השני מכפר על עשה שלאחר הפרשה, ולא צריכים להביא אותו. וכאן מדובר שהפרישם בזה אחר זה. אם אירעה טומאה אחרי הפרשת השעיר הראשון, צריכים להביא שעיר שני לכפר על העשה של טומאת מקדש וקדשיו.

לב ב"ד מתנה עליהם שואלת הגמרא, האם אפשר לקום ולומר שהכתוב מדבר רק כשאירעה טומאה אחרי הפרשת השעיר, הרי בכל שנה צריכים להביא שני שעירים? אלא אמר רב פפא, שבקרבנות צבור אומרים 'לב בית דין מתנה עליהן'. שאפילו אם הכהנים יפרישו את השעירים בבת אחת, הפרשת האחרון אינה הפרשה עד סמוך להקרבתו, כדי שהשני יהיה ראוי לבא על טומאה שאירעה בינתיים. כמו שאמר רב יהודה בשם שמואל, קרבנות צבור נקבעים למה שהם ראויים בשעת שחיטתם, אפילו שהשוחט לא ידע מה הם⁹².

שאל רב יוסף בנו של רב שמעיה את רב פפא, האם לרבי שמעון אומרים 'לב בית דין מתנה עליהן', הרי אמר רב אידי בר אבין בשם רב עמרם בשם רבי יצחק בשם

89 בשבועות כ' שני שעירים אחד בויקרא "ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת" ואחד בבמדבר למוספים וקי"ל ששעירי הרגלים באים על טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף. רש"י.

90 חסך מעונותיהם ולא דק' אחריהם שחם על ממונם. רש"י.

91 בטומאת מקדש וקדשיו יש עשה "וישלחו מן המחנה". רש"י.

92 כגון תמידים שלא הוצ' לצבור שניקחו מתרומה ישנה והגיע אחד בניסן שמצוה להביא מן החדש כמה שא' בר"ה (דף ז') שוחטין וכשרים לקיץ המזבח כדין שאר מותר תרומת כסף הנשאר בקופות התרומה כשמגיע אחד בניסן שמקייצים בו את המזבח. ואע"ג שנ' לשם תמידין ולא לשם עולת נדבת צבור כגון קיץ המזבח הואיל ואינם ראויים לתמידים קרבים למה שהם ראויים משום שלב ב"ד מתנה עליהן אם הוצרכו, ואם לאו יקייצו בהן את המזבח. ונראה שלא גו' כאן את דברי שמואל שהרי בשבועות (דף יב:) מעמידים את דבריו שאינו סובר שאומרים לב בית דין מתנה עליהן. רש"י. ועיין תוס'.

רבי יוחנן, לדברי רבי שמעון תמידים שלא הוצרכו לצבור אינם נפדין תמידים, ולדברי חכמים נפדים תמידים. ואם לרבי שמעון אומרים 'לב בית דין מתנה עליהן', יהיו כשרים לתמידים ולא יקייצו בהם את המזבח. ורבי ירמיה שאל מה הדין בשעירים שקבל דמם בב' כוסות בדרך את"ל ועוד, אם תרצה לדחוק ולומר שהכתוב מדבר כשהפריש את שני שעירי עצרת בזה אחר זה ובטומאה של ערב יום טוב. האם אפשר לומר שמה ששנינו מדובר בטומאה שאירעה בין זה לזה בהפרשה. והרי רבי ירמיה שאל את רבי זירא, שעירי עצרת ששחטם כאחד, וקבל את דמם בשתי כוסות, ונזרק דמו של ראשון, למה זורקים את הדם של השני, הרי אין טומאה בין זה לזה? ורבי זירא אמר לו שהשני בא לטומאה שאירעה בין זריקתו של זה לזריקתו של זה. ומשמע שכל השאלה של רבי ירמיה היתה אם השעיר מכפר על עשה שלאחר שחיטה, אבל היה פשוט לו שהשעיר מכפר על עשה שלאחר הפרשה? עונה הגמרא, שיתכן שגם לרבי ירמיה היה ספק בשני הדברים. האם רבי שמעון אמר שהשעיר השני מכפר על טומאה שאירעה בין זה לזה מדבר על קודם הפרשה, או לאחר הפרשה. ואם תמצא לומר שמדובר גם על אחר הפרשה, האם הוא קודם שחיטה או אפילו לאחר שחיטה עד הזריקה. ורבי זירא ענה לו אפילו עד הזריקה. ושמא אין סוברים כרבי זירא והבעיה לא נפשטה⁹³.

93 תוס' כ' שגם רבי זירא שהשיב נמי לרבי ירמיה על טומאה שאירעה בין זו לזו אמר אם תימצא לומר קאמר. ולא חשו לתרץ את הקושיה הראשונה ומי אית לרבי שמעון לב בית דין מתנה שאפשר לומר שהפרישם בזא"ז. ואינו חושש בקושיה דליקו ולימא ליה לקרא כו'. שר"ש מודה שאומרים לב ב"ד מתנה כשאין תקנה ברעיה כמו שמוכח במנחות פ' התודה (עט:). אבל כשי שתקנה ברעיה אין לו לב בית דין מתנה וכאן יש תקנה ברעיה. תוס'.